

Luku 15, sanasto

Sanastoa alalukuun 15.1

edistää (1) viedä eteenpäin, parantaa, kehittää

EU-maa (yhdyssana: EU + maa) maa, joka kuuluu Euroopan unioniin

EU-maat → EU-maa

epävakaa sellainen, joka ei ole tasapainossa. Tässä yhteydessä ”epävakaa” tarkoittaa, että esimerkiksi on epävarmaa, säilyykö maassa rauha.

epävakaut → epävakaa

globaali maailmanlaajuinen, sellainen, joka koskee koko maailmaa

hiilen → hiili

hiili eräs alkuaine. Hiilen kemiallinen merkki on C. Kun esimerkiksi puuta poltetaan, tulee hiiltä.

hiiltä → hiili

Kuva: OnzeCreativiteitj/Pixabay

huipentua (1) tulla huippuunsa, parhaaseen kohtansa

huipentui → huipentua

ihanne se, mitä pidetään hyvänä ja arvokkaana. Esimerkiksi jos kärsivällisyys on ihanne, ajatellaan, että on tärkeää olla kärsivällinen.

ihanteet → ihanne

ihmisoikeudet → ihmisoikeus

ihmisoikeuksien → ihmisoikeus

ihmisoikeus (yhdyssana: ihminen + oikeus) oikeudet, jotka koskevat kaikkia ihmisiä.

Ihmisoikeuksia ovat esimerkiksi oikeus elämään, vapauteen, ruokaan, puhtaaseen veteen ja koulutukseen. Ihmisoikeudet ovat tärkeitä oikeuksia, joiden pitäisi koskea kaikkia maailman ihmisiä.

imperialistinen sellainen, mikä liittyy imperialismiin eli siirtomaiden valloittamiseen niin, että maa yrittää saada itselleen mahdollisimman paljon alueita

imperialistisen → imperialistinen

itsenäistyminen tässä yhteydessä: se, että maasta tulee oma maa eli valtio

jakautua (1) mennä moneen eri osaan. Tässä yhteydessä jakautuminen tarkoittaa, että Itä- ja Länsi-Euroopan maat ovat keskenään eri mieltä monista asioista eivätkä juuri tee yhteistyötä.

julistuksen → julistus

julistus julkinen ilmoitus tai tieto

jäsenmaa (yhdyssana: jäsen + maa) maa, joka on jäsen eli kuuluu johonkin, esimerkiksi Yhdistyneisiin kansakuntiin

jäsenmaiden → jäsenmaa

kaupankäynti (yhdyssana: kauppa + käynti) se kun ihmiset tai maat myyvät ja ostavat tavaroita

kaupankäyntiä → kaupankäynti

kauppa-asema (yhdyssana: kauppa + asema) se, miten hyvin pystyy myymään ja ostamaan tavaroita muualle

kauppa-asemiaan → kauppa-asema

kauppasuhde (yhdyssana: kauppa + suhde) jos kaksi maata ostaa tavaroita toisiltaan ja myy niitä toisilleen, maiden välillä on kauppasuhde.

kauppasuhteita → kauppasuhde

kauppatavara (yhdyssana: kauppa + tavara) ostavat ja myytävät asiat

kauppatavarat → kauppatavara

kehittyä (1) muuttua tai tulla joksikin. Esimerkiksi ”koulu kehittyi” tarkoittaa, että koulu muuttuu. Yleensä ”kehittyä” tarkoittaa, että tulee paremmaksi tai nykyaikaisemmaksi.

kehittää (1) muuttaa jotakin, usein paremmaksi tai nykyaikaisemmaksi

kiduttaa (1) satuttaa toista, jotta toinen esimerkiksi kertoisi jotakin, mitä ei halua sanoa

kokoontua (1) tulla samaan paikkaan tapaamiseen

kokoontuu → kokoontua

lakejaan → laki

laki maan yhteinen sääntö siitä, miten asiat tehdään ja mitä saa tehdä ja mitä ei. Jos rikkoo lakia, voi joutua maksamaan sakkoja tai joutua vankilaan.

liitto sopimus yhteistyöstä

noudattaa (1) toimia jonkin mukaan. Esimerkiksi ”hän noudatti sääntöjä” tarkoittaa, että hän teki kuten säännöissä sanotaan.

oikeudet → oikeus

oikeus lupa tehdä jotakin. Esimerkiksi ”sinulla on oikeus puhua” tarkoittaa, että saat puhua.

oli jakautunut → jakautua

orja ihminen, joka tekee työtä toiselle ihmiselle ilman palkkaa. Usein orjat ovat toisen ihmisen omaisuutta eli toinen ihminen omistaa orjan.

orjana → orja

palvelu työ, jonka voi ostaa muilta. Esimerkiksi siivouspalvelu tarkoittaa yritystä, joka siivoaa maksua vastaan.

palvelut → palvelu

perustaa (1) aloittaa, tehdä

perustetaan → perustaa

perustettiin → perustaa

poistaa (1) ottaa pois

raaka-aine aine, jota tarvitaan jonkin asian tai esineen tekemiseen. Esimerkiksi puu on paperin raaka-aine.

raaka-aineeksi → raaka-aine

siirtomaa alue tai maa, jonka jokin toinen valtio (eli maa) on ottanut itselleen. Esimerkiksi Ranskalla on ollut siirtomaita Afrikassa.

siirtomaavalta (yhdyssana: siirtomaa + valta) se, että mailla on siirtomaita eli ne hallitsevat muitakin kuin omaa maataan

siirtomaiden → siirtomaa

siirtomaistaan → siirtomaa

talousyhteisö (yhdyssana: talous + yhteisö) maiden yhteinen ryhmä, joka muun muassa edistää kaupankäyntiä maiden välillä

talousyhteisön → talousyhteisö

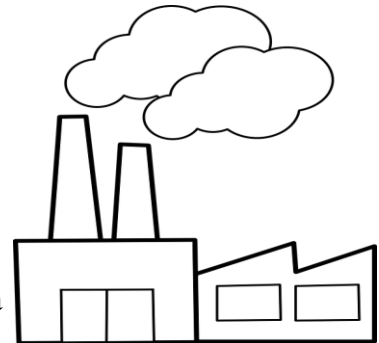
tasa-arvoinen sellainen, missä toteutuu tasa-arvo eli se että kaikkia ihmisiä pidetään yhtä arvokkaina ja kaikki kohdellaan samalla tavalla ja kaikilla on samat mahdollisuudet

tasa-arvoisia tasa-arvoinen

teollisuuden → teollisuus

teollisuus monta tehdasta→ tehdas

tehdas paikka, jossa tehdään koneiden avulla tavaroita tai materiaaleja. Esimerkiksi ”paperitehdas” tekee paperia

Kuva: OpenClipart-Vectors / Pixabay

teräksen → teräs

teräs eräänlainen rauta, metalli

terästä → teräs

Kuva: PIRO4D /Pixabay

tulleja → tulli

tulli tässä yhteydessä: sellainen paikka maiden rajalla, jossa esimerkiksi tarkastetaan passit ja matkatavarat

tullimaksu (yhdyssana: tulli + maksu) tässä yhteydessä: raha, joka pitää maksaa tavaroista, jotka tuodaan maahan muista maista

tullimaksut → tullimaksu

turvaamaan → turvata

turvata (4) pitää turvassa, säilyttää, suojella

työoloihin → työolot

työolot (yhdyssana: työ + olot) se, millaisissa tiloissa ja tilanteissa töitä tehdään. Jos työolot ovat hyvät, työ on turvallista.

valvoa (1) tässä yhteydessä: vahtia, vartioida, tarkkailla, pitää silmällä

valvoi → valvoa

velvollisuudet → velvollisuus

velvollisuus se, mitä jonkun pitää tehdä. Esimerkiksi oppivelvollisuus tarkoittaa sitä, että on pakko opiskella.

viisumeita → viisumi

viisumi lupa matkustaa johonkin maahan ja olla siellä tietty aika

yhdentyi → yhdentyä

yhdentyä (1) tulla erillisistä osista enemmän yhdeksi kokonaiseksi asiaksi